

Socialdepartementet
(s.remissvar@regeringskansliet.se)
med kopia till
s.sof@regeringskansliet.se)

Remissvar på S2025/01111 Sveriges internationella adoptionsverksamhet – lärdomar och vägen framåt (SOU 2025:61)

Linköpings universitet (LiU) har beretts tillfälle att yttra sig över
Adoptionskommissionens betänkande Sveriges internationella
adoptionsverksamhet – lärdomar och vägen framåt (SOU 2025:61) och lämnar
följande synpunkter.

Sammanfattning

Den statliga utredningen *Sveriges internationella adoptionsverksamhet –
lärdomar och vägen framåt* (SOU 2025:61) har haft i uppdrag att kartlägga
förekomsten av oegentligheter inom Sveriges internationella adoptionsverksamhet,
samt att utifrån dessa lärdomar ge vägledning för framtida organisering (Vol 1, s.
43). Utredningen ska även ta ställning till om dagens verksamhet behöver förändras
eller förstärkas för att säkerställa ett barnrättsperspektiv (Vol 1, s. 485).

Mot bakgrund av den kritik som under senare år riktats mot internationella
adoptioner – där allvarliga brister i adoptionsförfaranden har uppdagats – är denna
utredning ett välkommet och viktigt bidrag. Den utgör ett nödvändigt steg mot en
adoptionsverksamhet där barns rättigheter och behov står i centrum.

Utredningen bygger på en omfattande genomgång av den svenska
adoptionsverksamhetens historik, utveckling och nuvarande organisering.
Linköpings universitet välkomnar utredningens tydliga fokus på
barnrättsperspektivet och delar bedömningen att ett perspektivskifte är nödvändigt:
från att främst tillgodose adoptionssökandes önskan om familjebildning, till att utgå
från barnets rätt till trygghet, skydd och omsorg.

Utredaren konstaterar att de risker för oegentligheter som är förknippade med
dagens organisering är så betydande att internationell adoption inte längre kan
betraktas som en hållbar lösning. Linköpings universitet instämmer i denna
bedömning och stödjer förslaget att avveckla internationell adoption i dess

nuvarande form. Det mest avgörande argumentet är att nuvarande system inte kan upprätthållas utan att acceptera en risk för allvarliga oegentligheter, något som är oförenligt med ett barnrättsperspektiv.

Linköpings universitet stödjer utredningens övergripande inriktning mot ett stärkt barnrättsperspektiv. Utredningens slutsats att nuvarande organisering av internationell adoption innebär betydande risker för oegentligheter är välgrundad, och Linköpings universitet ställer sig bakom förslaget att avveckla verksamheten i dess nuvarande form. Linköpings universitet vill också uttrycka sitt stöd för utredningens förslag om att en ursäkt bör riktas till adopterade och deras närstående. En sådan ursäkt är viktig både symboliskt och konkret, som ett erkännande av det lidande som oegentligheter i adoptionsförfaranden har orsakat.

Linköpings universitet stödjer utredarens samtliga förslag. I detta yttrande vill vi dessutom uppmärksamma två delar av utredningens förslag som enligt vår bedömning skulle vinna på ytterligare förtydliganden och utveckling:

- Förslaget att flytta prövningen av adoptionsförfaranden från socialnämnderna till Myndigheten för Familjerätt och Föräldraskapsstöd [MFOF].
- Förslaget att inrätta ett nationellt resurscentrum för adopterade och adoptionsfrågor.

8.10.4 Förslag om att prövningen av om adoptionsförfarandet får fortsätta flyttas från socialnämnderna till Myndigheten för Familjerätt och Föräldraskapsstöd [MFOF]

Det finns goda skäl att samla kvarvarande adoptionsverksamhet hos MFOF, bland annat för att motverka regionala skillnader och säkerställa en hög och jämn kompetensnivå. Samtidigt kvarstår viktiga frågor kring kompetensförsörjning. I många kommuner är adoptionsärenden sällan förekommande, vilket försvårar upprätthållandet av nödvändig kunskap och utredningskompetens.

Det är därför avgörande att tydligt definiera vilken kompetens som ska krävas hos ansvariga på MFOF. Detta bör utredas vidare, i likhet med hur kompetenskrav för samtalsstöd har preciserats i andra delar av utredningen (t.ex. Vol 1, s. 605). Även om MFOF besitter bred kunskap om adoption, har myndigheten inte tidigare ansvarat för att utreda adoptivföräldrars lämplighet. Hur denna utredningspraktik ska organiseras och kvalitetssäkras behöver därför klargöras.

9.4 Förslag om att inrätta ett nationellt resurscentrum för adopterade personer och adoptionsfrågor

Linköpings universitet stödjer förslaget att inrätta ett nationellt resurscentrum. Det finns ett tydligt behov av samlat stöd för adopterade, och utredningens förslag om kompetenshöjande insatser för yrkesgrupper som möter adopterade är särskilt angeläget. Att synliggöra kompetens – exempelvis genom kursbevis och en förteckning på resurscentrums webbplats – är viktiga steg för att säkerställa att adopterade får tillgång till rätt stöd.

Vad gäller stöd till adoptivföräldrar är det viktigt att detta ges utanför ramen för lämplighetsbedömningen. Många adoptivföräldrar har beskrivit en rädsla för att söka hjälp, av oro för att bli granskade av myndigheter. Stödinsatser måste därför utformas så att de upplevs som tillgängliga och trygga, och inte som en förlängning av kontrollen.

Detta är nära kopplat till frågan om uppföljning av adoptivfamiljer (Vol 2, punkt 12.10.1). Utredningen visar att adoptivföräldrar har olika uppfattningar: vissa önskar kontinuerlig kontakt med den familjerättssekreterare som utredde familjen, medan andra ser en risk i att samma person både bedömer och följer upp. Det är därför viktigt att tydliggöra skillnaden mellan stöd och uppföljning, och att dessa funktioner utformas med hänsyn till adoptivfamiljers olika behov och erfarenheter.

Handläggningen av beslutet

Beslut om detta yttrande har fattats av avdelningschef Mats Andrén vid Tema Barn efter föredragning av biträdande universitetslektor Madeleine Wirzén vid Tema Barn.

Mats Andrén

Madeleine Wirzén

Sändlista:

Socialdepartementet

Universitetsledningen

Filosofiska fakultetens kansli (post.ffk@liu.se)

Dokument- och arkivenheten